

REVISORS RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Snåsa kommune

2024

OPPSUMMERING

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering danner grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med *plan for forvaltningsrevisjon* og *plan for eierskapskontroll*. Revisors vurderinger er kategorisert i fargene rød, gul og grønn, hvor rød er områder som revisor vurderer å ha høy risiko og vesentlighet. I denne rapporten er bare rød og gule områder presentert.

Tabellen under oppsummerer revisors risikovurderinger for Snåsa kommune.

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Internkontroll	ROS og beredskap
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse - rekruttering	Informasjonssikkerhet
Offentlige anskaffelser	Kommunesamarbeid
Oppvekst - kompetanse	Merverdiavgifts behandling
Ivaretagelse av flyktninger/integrering	Saksbehandling
Næring, skog- og landbruk	Barn med særlige behov
Eierskap og samarbeisløsninger	Barnehagemyndighet og tilsyn
	Taushetsplikt og personvern
	Utenforskap
	Bruk av tvang
	Vedlikehold vann og avløp
	Klima og miljø

1 INNLEDNING

Kontrollutvalget i kommunen skal utarbeide en *plan for forvaltningsrevisjon* (kommunelovens § 23-3 andre ledd) og en *plan for eierskapskontroll* (kommunelovens § 23-4 andre ledd). Revisors risiko- og vesentlighetsanalyse er et innspill til kontrollutvalgets arbeid med disse planene. Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er en invitasjon til en dialog om risikoområder i kommunen og bør suppleres med vurderinger fra kommuneorganisasjonen og kontrollutvalget selv. Vurderingen av risiko er basert på sannsynlighet for at noe inntreffer og mulig konsekvens, og disse er påpekt kort i teksten. Det er lagt vekt på å framstille risikovurderingene på en enkel måte, og risikoer som revisor har funnet uvesentlig er ikke tatt med. Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er sett fra revisors perspektiv og andre kan ha andre vurderinger basert på sin kunnskap om kommunen.

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er basert på erfaringer fra revisjonsarbeidet i Snåsa kommune og sammenlignbare kommuner. Det er hentet data fra eksterne kilder og årlige kontaktmøter med kommunen.

Denne rapporten er delt inn i sju områder. Disse er:

- Kommuneorganisasjon
- Økonomi
- Oppvekst
- Velferd, helse og omsorg
- Teknisk
- Eierstyring

Området eierstyring handler om kommunens eierstyring generelt og eierstyring av ulike selskaper. Vertskommunesamarbeid og kommunalt oppgavefelleskap beskrives under kommuneorganisasjon, mens tjenestene som leveres omtales innenfor de enkelte områdene.

2 KOMMUNEORGANISASJONEN

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Internkontroll	ROS og beredskap
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse - rekruttering	Informasjonssikkerhet
	Kommunesamarbeid

Arbeidsgiverpolitikk og ledelse

Generelt er det en kamp om arbeidskrafta i regionen og kommunen kan oppleve utfordringer med å rekruttere nok og rett kompetanse. Rekrutteringsutfordringer kan føre til at det settes i verk tiltak som fører til høyere kostnader og mindre stabilitet i bemanningen. En konsekvens av rekrutteringsutfordringer er at kommunen ikke klarer å rekruttere kompetanse som kommunen er pålagt å ha, noe som fører til mangel på kompetanse og kapasitet til å få utført nødvendige tjenester. Turnover og vakanse i viktige stillinger skjer med jevne mellomrom og kan gi konsekvenser i form av manglende kontinuitet. Taus kunnskap i organisasjonen kan forsvinne.

Snåsa kommune bidrar inn i 2 sentrale samarbeidsprosjekt som skal bidra til bedring i rekruttering og tilgang på kompetanse. Det ene samarbeidet driftes av Trøndelag fylkeskommune (iLag), mens det andre er et samarbeid mellom fem innherredskommuner (Heia Innherred).

Snåsa har generelt utfordringer med delte stillinger, og tid til kompetansehevende tiltak. Innenfor noen tjenesteområder er også alderssammensetningene hos de ansatte høy. Behovet for rekruttering vil derfor øke noe. Snåsa er en tospråklig kommune, dette setter ekstra krav til kompetanse i kommunen. Nylig etablert flyktningmottak vil også kunne sette høyre krav til spesialkompetanse innenfor noen tjenesteområder. Rekrutteringsbehovet er gjennomgående på tvers av sektorer. I oppvekstsektoren har kommunen mangel på vikarer. Ved ansettelse er det sannsynlig med reansettelse internt i kommunen.

Muligheten til rekruttering henger gjerne sammen økonomisk handlingsrom, bo- og næringsvennlige tiltak. Snåsa har arbeidsplasser tilgjengelig til de fleste tilflyttere.

Informasjonssikkerhet

Sannsynligheten for ondsinnede handlinger mot IKT-systemer er økende i samfunnet. Kommunene er komplekse organisasjoner som er avhengig av IKT på de fleste områder. Hvis IKT-systemet rammes av en hendelse som setter det ut av funksjon, er konsekvensen at kommunens virksomhet blir skadelidende på ulike måter. Økende grad av digitalisering gir effektive løsninger, men det er sannsynlig at bevisstheten omkring IKT-sikkerhet ikke er til stede i hele organisasjonen. Eksempelvis med den konsekvens at brukere trykker på en lenke som gir uvedkommende tilganger. IKT-sikkerhet er relatert til personvernforordningen og håndtering av personopplysninger. Et brudd på disse kan føre til at personopplysninger kommer på avveie.

En stor del av kommunens IT-løsninger er levert av Digitale Innherred KO (Diko). Dette er et kommunalt oppgavefelleskap. Snåsa og har også en egen medarbeider som tar seg dataløsningene. I kontaktmøte forteller kommunedirektøren at Diko er opptatt av datasikkerhet. Generelt om samarbeidet rundt IKT er Snåsa kommune av den oppfatning at samarbeidet om IKT er relativt kostbart, og at løsningene som blir levert nødvendigvis ikke er gode nok. En annen usikkerhet inn i dette er om Snåsa kommune har god nok kompetanse internt i kommunen til å kunne utnytte funksjonaliteten i nye datasystemer. Revisor er av den oppfatning at samarbeidsløsninger i seg selv inneholder en del risiko. Dette er knyttet til at lokaldemokratiet fortsatt skal fungere, og at kommunedirektøren fortsatt har et ansvar for IKT-sikkerhet på tjenester som inngår i samarbeidet.

ROS og beredskap

Formålet med sivilbeskyttelsesloven er å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur. Sivilbeskyttelsesloven § 14 krever at kommunen skal utarbeide en helhetlig ROS (risiko- og sårbarhetsanalyse) og § 15 sier at det skal utarbeides en beredskapsplan basert på ROS. Kommunen står overfor ulike potensielle utfordringer og hendelser, som det bør tas høyde for i ROS. Det er et krav at beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum en gang per år, samt at kommunen skal sørge for at planen jevnlig blir øvet. Loven stiller også krav til beredskapsplanens innhold, blant annet kriseledelse og varslingslister. Ulike utfordringer og hendelser vil også oppstå i framtida. ROS og beredskapsarbeidet er et tiltak for å redusere mulige konsekvenser av hendelser.

Snåsa har fått oppfølging av statsforvalteren når det gjelder ROS etter beredskapsforskriften. Etablering av asylmottak kan sette press på behovet for en raskt operative nødetater.

Internkontroll – system og implementering

Formålet med kravet om internkontroll i kommuneloven § 25 -1 er å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigert. Dette krever at kommunedirektøren har et system for internkontroll, som sikrer at det innad i kommunen rapporteres om de faktiske forhold, og at organisasjonen jevnlig evaluerer og korrigerer egen praksis. Revisor erfarer at flere kommuner ikke har et godt nok internkontrollsystem. Dette øker sannsynligheten for alvorlige konsekvenser, både for tjenestemottakerne og kommunen. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik som grunnlag for læring og forbedring er sentralt i et internkontrollsystem.

Snåsa kommunen rapporterte om internkontroll til kommunestyret i årsberetningen for 2022. Det rapporteres at delegeringsreglementet sist ble revidert i 2020, med påfølgende revidering våren 2023.

Snåsa kommune har ikke et oppdatert organisasjonskart på sin hjemmeside.

I 2023 ble det utført en forenklet etterlevelses kontroll om internkontroll i Snåsa Kommune. Revisor ga først en negativ konklusjon med grunnlag i at kontrollspørsmål ikke ble besvart. Etter at svar ble gitt, var konklusjonen fortsatt negativ (januar 2024).

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Sykefravær er en risiko i kommunen. Sykefraværet har en kostnad, og den konsekvens at tjenestene ikke blir bemannet med riktig og tilstrekkelig kompetanse. Sykefraværet kan påvirke kontinuitet, effektivitet og være en belastning for brukere og kollegaer. Det kan medføre at det ikke er nok personell i skolen til å gi spesialundervisning, at saksbehandling blir forsinket og at andre ansatte må jobbe overtid med den belastningen det kan medføre. Helse, miljø og sikkerhet er også et tema knyttet til vold i både oppvekst- og helsesektoren.

I årsberetningen for 2022 rapporterer Snåsa kommune et sykefravær på 7,59 %.

Kommunesamarbeid (kommunalt oppgavefelleskap)

Kommuneloven § 19 gir bestemmelser for kommunalt oppgavefelleskap som fra 2024 kan være et alternativ til tidligere § 27-samarbeid, som utgikk med den forrige kommuneloven. Det er en sannsynlighet for at organisatoriske løsninger som velges i denne overgangen ikke er hensiktsmessig og gir utilsiktede virkninger. Kommunalt oppgavefelleskap er lite lovregulert, noe som gjør at de enkelte samarbeidene selv må klare å identifisere de forholdene som er viktig å avklare ved etablering. Konsekvensen av organisatoriske endringer i kommunesamarbeid kan være at ansvaret for tjenester blir uklart, det kan være uklart hvordan

samarbeidet styres og hvordan den økonomiske fordelingen mellom kommunene blir i praksis. En annen konsekvens er at avstanden til tjenesten kan øke og at kommunen ikke får tilstrekkelig kunnskap om tjenestene til å vurdere om de er tilstrekkelige, eller at tjenestene utvikler seg i en retning som den enkelte samarbeidskommune ikke ønsker eller er tjent med. Dette gjelder også for vertskommuner og samarbeidskommuner som er regulert i kommuneloven § 20. Det lages samarbeidsavtaler, men det er en risiko for at avtalene ikke er tilstrekkelige for blant annet å følge opp internkontrollansvaret og om samarbeidet virkelig dekker det behovet som var tenkt.

Snåsa kommune Snåsa kommune blir stadig mer avhengig av å samarbeide med andre om tjenester på områder de tidligere hadde mulighet til å utføre i egen regi. Hoveddrivkreftene bak en slik utvikling er at

- de fleste forvaltningsområder er blitt stadig mer kompetansekrevene slik at en ikke lenger klarer seg med generalister i små stillingsandeler for hvert område
- kravet til systemer og ressurser er slik at det ikke er realistisk for en liten enkeltkommune å holde god kvalitet (arkivlokaler, IKT, brann- og redning)
- rammefinansieringen av nye oppgaver blir i stadig sterkere grad utmålt etter antall innbyggere. Det vil i praksis si at muligheten til å etablere særkommunale tjenester for små kommuner blir vanskeligere.

Snåsa kommune har over de siste årene byttet ut en del samarbeidspartnere. Eksempeplvis gjelder dette for barnevern, anskaffelser, regnskap og lønn og IKT. Kommunen ser nå i større grad sørover mot Steinkjer og Innherredskommunene for å finne samarbeidspartnere.

3 ØKONOMI

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Offentlige anskaffelser	Merverdiavgifts behandling

Økonomisk bærekraft

En bærekraftig økonomi innebærer at kommunen må ha evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om kommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. I motsatt fall må en økende andel av inntektene brukes til å betjene gjelden i stedet for å gå til tjenesteyting. Konsekvensene blir dermed selvforsterkende, og før eller siden må kommunen kutte på bevilgninger til tjenesteproduksjon. Samtidig øker risikoen for at rentesjokk kan få store økonomiske konsekvenser.

Kommunene er pålagt å fastsette finansielle måltall å styre etter. Risikoen for å komme i et økonomisk uføre kan reduseres ved å fastsette tydelige og konkrete regler for hvordan kommunedirektør og kommunestyre skal forholde seg til de vedtatte måltallene når økonomiplanen skal behandles.

Snåsa kommune har et korrigert driftsresultat i prosent av inntekter lik 1,9. Netto lånegjeld i prosent av inntekter er lik 96,1. Disposisjonsfondet i prosent av inntekter er 16,2. Dette gir i følge KS en samlet handlingsromsindeks på 2,36. Her antas en verdi større enn to for å indikere et større grad av handlingsrom.

Offentlige anskaffelser

Regelverket omkring offentlige anskaffelser er komplisert, og det er sannsynlig at det oppstår feil. Klagenemnda for offentlige anskaffelser kan bøtelegge når det gjøres feil. Feil tildelinger kan også føre til dyre rettssaker, negativ omtale og prosjekter som må utsettes fordi det må gjennomføres ny konkurranse. Feil i offentlige anskaffelser har også konsekvenser for tilbydere som ikke får oppdrag fordi at regelverket ikke følges. Snåsa kommune kjøper anskaffelsestjenester hos Innherred anskaffelser KO. Regelverket om offentlige anskaffelser er til revidering i 2023 - 2024. Forslag til endringer omfatter forenklinger under EØS-terskelverdi, hvor oppdragsgiver er foreslått en betydelig større frihet og fleksibilitet.

Budsjettering og tertialrapportering

Det kan være risiko forbundet med budsjettering og tertialrapportering. Det er konkrete krav til hvordan budsjettet skal utarbeides, men det gjøres også subjektive vurderinger om måltall og budsjettpremisser, og oppfølgingen av disse som kunne vært bedre omtalt. Det er en sannsynlighet for at måltall og budsjettpremisser er uklare med den konsekvensen at de er vanskelig å styre etter. Presentasjonen av tertialrapportene som styringsverktøy har et forbedringspotensial.

Merverdiavgiftsbehandling

Regelverket om merverdiavgiftskompensasjoner, ordinær merverdiavgift og fradragsrett er komplisert. Det er sannsynlig at feil kan oppstå, og konsekvensen er da at det vil komme krav om tilbakebetaling fra Skatteetaten. Det kan ilegges bot på 40 prosent av feilen. Potensielt kan dette utgjøre store beløp som har betydning for kommuneøkonomien.

Selvkost

Flere saksområder i kommunen har gebyrbelagte tjenester hvor gebyret skal være til selvkost. Regelverket er komplisert, og det er sannsynlig at det kan oppstå feilføringer mellom selvkostområder og andre områder i kommunen. Det er også en sannsynlighet for feil i beregningen av kapitalkostnader. Konsekvensene av feil i selvkostberegningene er at enten kommunen eller innbyggerne må betale for den andre, eller at dagens abonnenter betaler for framtiden abonnenter eller motsatt. På flere områder øker gebyrene som følge av økt selvkost fordi eksempelvis vedlikeholdet av vannledninger ikke er fulgt opp.

4 OPPVEKST

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Oppvekst - kompetanse	Saksbehandling
	Barn med særlige behov
	Barnehagemyndighet og tilsyn
	Taushetsplikt og personvern

Barn med særlige behov

Barn med særlige behov skiller seg fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at barn med særlige behov ikke fanges opp tidlig, og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for det enkelt barn sin videre utvikling og muligheter videre i livet. Kommunen kan også bli stilt til ansvar for ikke å ha gitt tilstrekkelig opplæring.

Snåsa kommune er i et samarbeid med Steinkjer kommune om barnevern. Kommuneadministrasjonen i Snåsa opplever at de nå leverer bedre tjenester enn tidligere. Det kommer til relativt få nye saker som blir vurdert av barnevernstjenesten.

Barnehagemyndighet og tilsyn

§ 11 i barnehageloven krever likebehandling mellom private og kommunale barnehager og stiller krav om å organisere oppgavene kommunen har som barnehagemyndighet adskilt fra oppgavene den har som barnehageeier. Det er sannsynlig at oppgavene som barnehageeier og barnehagemyndighet ikke er tilstrekkelig adskilt, med den konsekvens at kommunale og private barnehager ikke likebehandles. Dette kan ha konsekvenser for barnehagemyndighetens tilsyn med barnehageeier. Videre kan det ha betydning for den tjenesten som tilbys og samarbeidet mellom barnehagen og andre kommunale aktører.

Taushetsplikt og personvern

Revisor erfarer at flere kommuner ønsker å øke det tverrfaglige samarbeidet rundt barn i kommunen. Dette kan øke sannsynligheten for at personvern og taushetsplikt ikke blir ivaretatt. Tydelige retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av personvern og taushetsplikt er viktig for å redusere konsekvenser som kan oppstå som følge av tverrfaglig samarbeid. Brudd

på personvern og taushetsplikt kan få store konsekvenser for den enkelte person og økonomiske og omdømmemessige konsekvenser for kommunen.

Saksbehandling

Minimumskravene til enkeltvedtak i forvaltningsloven er ikke tilstrekkelig for å ivareta saksbehandling med fokus på barnets beste. Det er sannsynlig at barnets beste og barnas stemme, er basert på omgivelsene rundt og ikke barnet. Konsekvensen kan være mangelfullt beslutningsgrunnlag som fører til feil beslutning og feil tiltak.

Kompetanse

Den største risikoen innenfor oppvekstsektoren i Snåsa kommune er trolig knyttet til bemanning. Det er vanskelig å få tak i vikarer ved sykdom eller etterutdanning av personal ansatt i skolen. Foreløpig har man heller ikke sett alle konsekvensene av opprettelsen av et flyktingemottak i kommunen. Trolig vil dette få innvirkning på kompetansekravet i oppvekstsektoren. Snåsa kommune er den eneste kommunen i landet med sørsamisk opplæring. Det legges opp til en egen utdanning for dette, og kommunen deltar i et treårig prosjekt.

5 VELFERD, HELSE OG OMSORG

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Ivaretagelse av flyktninger/integrering	Utenforskap
	Bruk av tvang

Demensomsorg

Antallet eldre øker framover, og mange av disse kan bli rammet av demenssykdom. Kommunene er i ulik grad forberedt på dette. Det krever blant annet tilrettelegging med ulike boformer, dagaktivitetstilbud, og spesialkompetanse hos ansatte. Det er sannsynlig at kvaliteten i demensomsorgen både innen hjemmetjeneste og institusjon blir utfordret. Utfordringene er knyttet til å ivareta ulike behov, grader og typer av demenssykdom samt bruk av tvang. Konsekvensen er at brukerne ikke får tilstrekkelige tjenester som er tilpasset deres livssituasjon og for kommunen kan konsekvensen være at ressursene brukes lite effektivt.

I Snåsa kommune er det etablert en egen avdeling for demente på institusjon. Utover dette er det satt av en 40 %- stilling for å jobbe med demensomsorg. Det er gjennomført flere tiltak, eksempelvis innført støttekontakter, demenskor og egne grupper for aktivisering.

Utenforskap (tverrsektoriell risiko)

Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er sannsynlig at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Det er blant annet et økende behov for psykisk helsehjelp. Det er økt sannsynlighet for fattigdom blant barn og voksne, herav flere som har behov for sosialhjelp. Mangel på boliger for vanskeligstilte og økte priser på leiemarkedet rammer også mange av de som faller utenfor utdanning og arbeidsliv. Utenforskap kan medføre mange ulike konsekvenser, eksempelvis kommunens ansvar for sosialhjelp, men også konsekvenser i form av uro i lokalmiljøet og kriminalitet, samt den enkeltes muligheter i samfunnet. På dette kan kultur, idrett og frivilligheten være et bidrag for å redusere sannsynligheten for at noen faller utenfor.

Tildeling av tjenester

Det er sannsynlig at brukere av helse- og velferdstjenester ikke får den hjelp de har krav på, og at innbyggernes forventninger overgår tilbudet kommunen kan gi. Rett bemanning bør være på rett plass, tilsvarende riktig bruk av kompetanse ut fra behovet. Tildeling av tjenester berører problematikk rundt utskrivningsklare pasienter og mottaksmuligheter i kommunene samt arbeidsfordelingen mellom spesialhelsetjenesten og kommunen. Kartlegging for å fastsette rett nivå på tjenestene og individuell tilpasning av tjenester er viktig for å kunne gi riktige tjenester. En konsekvens av spesielt systematiske feil i tildelingene er at brukerne ikke får det tilbudet de har krav på, som i neste omgang kan gi dårligere livskvalitet.

I Snåsa kommune er det gjennomført et prosjekt for å bedre forvaltning og inntak. Det er for øyeblikket ikke ventelister for å få institusjonsplass. I alt er det 30. institusjonsplasser. Fra januar til oktober i 2023 har det vært i alt 7 overliggere på sykehus. Alle legehjemler er besatt.

Bruk av tvang

Tilsynsrapporter har avdekket mangelfull lovanvendelse, noe som er alvorlig både for pasienter og helsepersonell. Tvang forekommer relativt hyppig innenfor helse, og det skal fattes vedtak ved bruk av tvang. Tvang uten vedtak begrunnes ofte i pasientens, medpasienters eller ansattes beste. En konsekvens av manglende vedtak er at vurderingen

- Medisinering
- Stell/pleie
- Ernæring
- Diagnostikk/prosedyrer (eks. blodprøver)
- Forebygge skade, (eks. sengehest)
- Innleggelse og tilbakeholdelse (eks låste dører)
- Daglige aktiviteter (døgnrytme)
- Uønsket adferd, uro og vandring

Ivaretagelse av flyktninger

De siste årene har kommunen tatt imot et økende antall flyktninger. Kvalifisering av flyktninger til jobb og utdanning er viktig for å unngå utenforskap. Integreringsloven skiller mellom grupperinger av flyktninger og det er egne regler for ukrainske flyktninger med andre krav. Dette kompliserer arbeidet for de som skal ivareta arbeidet med introduksjon og opplæring. Det er ekstra press på tjenester innen helse- og velferd på grunn av mottak av høyt antall ukrainske flyktninger i 2022 og senere. Utleiemarkedet tømmes for boliger og prisene i privatmarkedet øker. Det er et spørsmål om integreringstilskuddet er tilstrekkelig og om det brukes på rett måte for å ivareta flyktningene. Hvis kommunen ikke lykkes med integrering av

flyktninger kan de ende opp som sosialmottakere i stedet for å bidra som skattebetalere. Ivaretagelse av flyktninger har også etablering av mottak har også konsekvenser av tjenester fra nødetater, oppvekst og helse.

6 TEKNISK

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Næring, skog- og landbruk	Vedlikeholdsetterslep vann og avløp
	Klima og miljø

Klima og miljø

Klima og miljø gir kommunen ulike utfordringer innenfor teknisk sektor, eksempelvis utfordringer som følge av ekstremvær. Det kan være ulik vektning av klima- og miljøhensyn, samt potensiale for motstrid mellom ulike hensyn som klima- og miljø, samiske rettigheter, jordvern og behovet for samfunnsutvikling. Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på annet planverk og har betydning for sektorovergripende forvaltning, blant annet i arealplanlegging, beredskap knyttet til infrastruktur, vann- og avløpsforvaltning og drift og vedlikehold av kommunal eiendom. Kommunen kan bli stilt til ansvar dersom klima- og miljøhensyn ikke blir hensyntatt blant annet i arealplanlegging og byggesaksbehandling. Bærekraftsmålene sammen med de mer kjente områdene som klima og miljø stiller krav til kommunene på mange områder, eksempelvis materialgjenvinning, omstilling i næringslivet og håndtering av et mer utfordrende klima.

Planarbeid

Planprosessene driver de kommunale tjenestene fremover, og oppstiller rammene for kommunens samfunns-, areal og næringsutvikling. Planarbeidet utfordrer dynamikken mellom regelverket, statlige føringer og forholdet til det lokale handlingsrommet. Målsettinger i planverket er ofte lite konkrete, målbare og tidsbestemte, noe som gjør det vanskelig å evaluere måloppnåelsen i etterkant. Ivaretagelse av bærekraftsmål i planarbeidet står sentralt og fordrer god tverrsektoriell samhandling. Manglende oppdatering av planverket, eksempelvis planstrategi, samfunnsplan og arealplan får konsekvenser for tiltakshavere og saksbehandlingen i kommunen. Eldre og utdaterte areal- og reguleringsplaner fører til et økt antall dispensasjonssøknader, noe som i sin tur øker den kommunale ressursbruken og fører til lengre saksbehandlingstider. Administrasjonen og politisk nivå kan vekke hensyn ulikt i spørsmålet om dispensasjoner, noe som kan både kan føre til at tilnærmet like saker får ulike utfall og at beslutningen skaper presedens for nye saker.

Vedlikeholdsetterslep

Kommuner mangler ofte gode systemer for vedlikehold når det kommer til vann og avløp, eiendomsforvaltning og samferdsel. Vedlikeholdsetterslepet på disse områdene er i dag omfattende og har konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes belaster kommunens økonomi. Alle innbyggere i kommunen skal motta trygt og godt vann, noe som stiller krav til distribusjonsnett, kontroll av vannkilder/høydebasseng og behovet for en reservevannkilde. Svikter tilførselen av trygt vann kan det få konsekvenser for liv og helse. Hovedutfordringene for avløp er relatert til ledningsnett, rensing og overvannsproblematikk. Konsekvensene av svikt i avløpssystemet er forurensning.

I Snåsa kommune vedlikeholdes nå flere vannverk. Et av dem er Vestsnåsa vannverk, som består av flere kilder. Slik som situasjonen er i dag fremstår nettet av drikkevannskilder i Snåsa som robust, men med behov for vedlikehold. Kommunen inngår et samarbeid med andre kommuner om en felles vannkoordinator. Koordinatoren vil først og fremst bistå i kartleggingsarbeid. Arbeidet som utføres handler om å få oversikt over miljøkonsekvenser rundt ulike vannkilder, inkludert Snåsavatnet. Det ble levert en forvaltningsrevisjon innenfor team vann og avløp i 2022. Rapporten konkluderte med at vann og avløpsystem i hovedsak var av tilstrekkelig kvalitet.

Brann

Brann og redning har ansvar for å ivareta både forebyggende og akutte oppgaver, som krever tilstrekkelig internkontroll, rutiner for forebyggende arbeid (feiling og branntilsyn), HMS og kompetanseheving (blant annet på slukking av elektriske fremkomstmidler som elbiler, el-ferjer og kompetanse i forhold til helserelaterte utrykninger). Konsekvenser av svikt innenfor brann og redning kan være stor i forhold til at liv og verdier ikke blir tilstrekkelig sikret. Det er også knyttet usikkerhet til konsekvensene av en rettskraftig dom fra Møre og Romsdal tingrett om lovligheten av å fastsette sjablongmessig feieavgift for hytter.

Næring, skogbruk og landbruk

Kommunen har ansvar etter lovverk som regulerer næringsvirksomhet, herunder jordbruk og skogbruk. Interessekonflikter mellom jordvern og utbygging og i den sammenheng også miljøhensyn er sannsynlig. Slik interessekonflikter må kommunen håndtere, og ulike utfall har ulike konsekvenser for videre utvikling. Næringsutviklingen har også sammenheng med bolyst og tilstrekkelig rekruttering generelt. Kommunen har ansvar for saksbehandling på ulike områder og det kan skje saksbehandlingsfeil eller manglende oppfølging av saker,

eksempelvis innenfor konsesjonsbehandling. Kommunen har også ansvaret for noe kontrollvirksomhet.

Snåsa kommune er veldig spesiell ved at rundt halvparten av kommunens areal inngår i en nasjonalpark. Kommunen utgjør også et kjerneområde for sørsamisk kultur. På samme tid er hovednæringene i kommunen skog- og landbruk, i tillegg til noe industri. Kommunen har relativt lite ressurser til saksbehandling, utredninger og høringer. Kommunen er også avhengig av å tilpasse seg stadig høyre kompetansekrav. Ressursutfordringer løses i dag ved samarbeid med andre kommuner.

7 EIERSTYRING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Mange tjenester levert gjennom eierskap og samarbeisløsninger	

Manglende eller ikke oppdatert eierskapsmelding – generell eierskapskontroll

Kommuneloven § 26-1 sier at kommunen minst en gang i valgperioden skal utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Bestemmelsen stiller også krav til eierskapsmeldingens innhold. Revisor vurderer at det er høy risiko forbundet med at kommunen mangler eierskapsmelding og moderat risiko hvis den ikke er behandlet i den forrige valgperioden. Dette gjør at kommunestyret ikke har oversikt over hva de eier og ikke har et verktøy for å utføre en god og forutsigbar eierstyring.

Snåsa kommune har en oppdatert eierskapsmelding vedtatt i kommunestyret desember 2022. (PS55/2022).

Mange eierskap – generell eierskapskontroll

Kommunen har mange eierinteresser i ulike selskaper samt at kommunale tjenester ivaretas i noen av disse selskapene. Dette gjør at kommunen bør være tettere på disse selskapene for å følge opp eierskapet i forhold til kommunens forventninger og at kommunen er aktiv i eierstyringen. Når kommunen både kjøper tjenester fra selskaper og samtidig eier selskapet, kan det være en risiko for at disse rollene blandes.

Sentrale tjenester levert av eide selskaper – eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskap

Kommunen har satt bort sentrale tjenester til eide selskaper, eksempelvis renovasjon og brann. Det er risiko knyttet til organisering og styring med de kommunale tjenestene som ytes. Flere kommuner velger å delta i interkommunale samarbeid for å nyttiggjøre seg stordriftsfordeler, dette utfordrer igjen kommunen på god eierstyring.